

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tárgy: Javaslat tanácsi (Euratom) irányelvre a nukleáris biztonság közösségi keretrendszer létrehozásáról

COM(2008) 790 végleges – 2008/0231 (CNS)

(2009/C 306/13)

2003. január 30-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Euratom-Szerződés 31. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„Javaslat tanácsi (Euratom) irányelvre a nukleáris létesítmények biztonságával kapcsolatos alapvető köteleességek és általános elvek megfogalmazásáról

Javaslat tanácsi (Euratom) irányelvre az elhasznált nukleáris fűtőanyag és a radioaktív hulladék kezeléséről

COM(2003) 32 végleges – 2003/0021 (CNS) – 2003/0022 (CNS).

Az EGSZB ezekről a javaslatokról 2003. március 26-án véleményt adott ki.

2009. június 4-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy a 2003. március 26-i vélemény kiegészítése-képpen kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét az egyik fenti javaslat módosított változatáról:

„Javaslat tanácsi (Euratom) irányelvre a nukleáris biztonsági közösségi keretrendszer létrehozásáról”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2009. május 20-án elfogadta véleményét. (Előadó: Gérard DANTIN).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. június 10–11-én tartott, 454. plenáris ülésén (a június 10-i ülésnapon) 100 szavazattal, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Napjainkban megújult az érdeklődés az atomenergia iránt, ami gazdasági okokra, valamint az energiaforrások diverzifikálására és az üvegházhatású gázok csökkentésére való törekvésre vezethető vissza.

1.2 A nukleáris technológia létezésének és fejlesztésének feltétele a példamutató átláthatósággal párosuló magas szintű biztonság.

1.3 Ennélfogva az EGSZB üdvözli az irányelvet, és úgy véli, hogy az a polgárok, a nukleáris ágazatban dolgozók, valamint a környezet biztonsága szempontjából nagy technikai és stratégiai jelentőséggel bír, mindamellet, hogy a tagállamoknak szabad kezdet ad ezen energiatípus alkalmazásával kapcsolatban.

1.4 Az EGSZB tudatában van annak, hogy az atomenergia az Európai Unió határain kívül szintén fejlődni fog, bizonyos esetekben olyan államokban, amelyek nem rendelkeznek annyira fejlett technológiai és kockázatkezelési mechanizmusokkal/kultúrával, mint a tagállamok. Erre a helyzetre való tekintettel az EGSZB azt szeretné, ha az EU vezető szerepet töltené be, és képes lenne a nukleáris biztonság ügyében – az éghajlat-változási csomag mintájára – olyan javaslatot kidolgozni, amely túlmutat földrajzi határain.

1.5 A nukleáris biztonság a **globális közjavak részét** kellene képeznie, figyelembe véve azt a tényt, hogy egy

nukleáris balesetnek a lakosságra és a környezetre gyakorolt hatása a bekövetkezés helye szerinti állam határain messze túlmutathat. Ennek érdekében az EU azáltal, hogy **kötelezővé** tette a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség (NAÜ) keretében megállapított, az államok egésze által jóváhagyott biztonsági alapelvek tiszteletben tartását – ami ennek az irányelvnek a tárgya –, „biztonsági modelljét” exportálhatóvá tette a határokon túlra.

1.6 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy az a megközelítés, amelynek lényege a tagállamok arra való kötelezése, hogy teljesen független nemzeti biztonsági hatóságokat hozzanak létre, hogy az engedélyek jogosultjait tegyék teljes mértékben a biztonsági ügyek felelőseivé, valamint hogy biztosítsák az ezekkel a kérdésekkel kapcsolatos információk átláthatóságát, a leghelyénvalóbb; következésképpen azt szeretné, hogy az irányelv tartsa meg ezt a szempontot, és a megközelítés alapja továbbra is a felelősségi körök rendkívül magas szintje legyen.

1.7 Az EGSZB nagy jelentőséget tulajdonít a kompetenciák megszerzése, fenntartása és fejlesztése kérdésének az egyes tagállamokban, különösen azokban, amelyek az atomenergia területén tapasztalatlanok, illetve csak kevés tapasztalattal rendelkeznek. Ezeknek a tagállamoknak késedelem nélkül szembesülniük kell ezzel a kérdéssel, elsősorban a szükséges képzési hálózatok kiépítése révén. Az EGSZB egyébként megfontolásra javasolja a nukleáris létesítmények üzemeltetésével kapcsolatos képzettséget tanúsító európai bizonyítvány bevezetését, és azt, hogy a képzések a nukleáris balesetek következményeinek mind technikai, mind pedig egészségügyi irányítására is vonatkozzanak.

1.8 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a biztonság az ipari kultúra és a viselkedéskultúra függvénye is, és nem merülhet ki szabályok és működtetési kötelezettségek kidolgozásában.

2. Bevezetés

2.1 Az atomenergia-ipar az 1973-as válság másnapján kezdte meg erőteljes fejlődését az Unióban, a biztonsági gyakorlatok harmonizálásának szükségessége rendkívül hamar megjelent.

2.2 A nukleáris biztonság technológiai problémáiról szóló, 1975. július 22-i tanácsi állásfoglalás⁽¹⁾ elismerte, hogy az Európai Bizottságnak katalizátorszerepet kell betöltenie a nukleáris biztonság területén indított nemzetközi szintű kezdeményezéseket illetően.

2.3 1992-ben a Tanács elfogadott egy második állásfoglalást⁽²⁾, amelyben felkérte a tagállamokat, hogy továbbra is fokozottan törekedjenek a biztonsági kérdések harmonizálására. Az Európai Bíróság a 2002. december 10-én, a C-29/99. sz. ügyben hozott határozatában elismerte a Közösségnek azt a hatáskörét, hogy a nukleáris biztonság területén jogszabályokat hozzon.

2.4 Az Európai Bizottság 2003. január 30-án, az Euratom-Szerződés 31. cikkében foglaltakkal összhangban javaslatot tett a nukleáris létesítmények biztonságáról szóló irányelvre,⁽³⁾ amelyről az EGSZB véleményt⁽⁴⁾ fogadott el.

2.5 Szavazattöbbség híján a Tanács nem fogadta el ezt az irányelvet, viszont az egyeztetőbizottsági eljárás folytatódott, főképp a nukleáris biztonsággal foglalkozó munkacsoport 2004. évi felállításával.

2.6 Az Európai Bizottság ma újra kívánja indítani és el kívánja mélyíteni a nukleáris biztonsági közösségi keretrendszert.

3. Az új irányelvjavaslat lényegi célkitűzései, eljárása és tartalma

3.1 A javaslat általános célkitűzése egyfelől olyan keretrendszer meghatározása, amelynek révén a nukleáris biztonság a Közösségben megteremthető, fenntartható és szintje folyamatosan emelhető, másfelől a szabályozó testületek szerepének bővítése. A javaslatot olyan nukleáris létesítmények tervezésére, helyének kiválasztására, megépítésére, karbantartására, működtetésére és leszerelésére kell alkalmazni, amelyek tekintetében az érintett tagállam jogszabályi és szabályozási keretei szerint biztonsági megfontolásokra van szükség. **Az egyes tagállamok arra vonatkozó jogát, hogy az atomenergia felhasználása mellett vagy ellen döntsenek, elismerik és teljes mértékben tiszteletben tartják.**

3.2 A nukleáris biztonságról szóló irányelv által alkalmazott megközelítésmód lényege, hogy egyetlen közösségi szintű szabályozásba tömörít egy sor olyan, a nukleáris biztonság területére vonatkozó elvet, amelyek már szerepelnek a NAÜ égisze alatt kötött egyezményben, amelyhez valamennyi tagállam csatlakozott, és amelyet kiegészítenek az új atomerőmű-reaktorokra vonatkozó biztonsági követelményekkel.

3.3 Azoknak a nemzetközileg elismert (NAÜ, CNS, WENRA stb.) biztonsági **elveknek a kötelező érvényre való emeléséről** van itt tehát szó, **amelyek** alkalmazása egyelőre **önkéntes**.

4. Általános megjegyzések

4.1 A magfúzióból származó energia jelenleg az Európai Unióban a primerenergia-fogyasztás 14,6 %-át, a villamosenergia-termelésnek pedig 31 %-át adja. Ez az energiatípus az azt alkalmazó tagállamok (tizenöt⁽⁵⁾ a huszonhétből) számára a legstabilabb árral, és az egyik legkisebb CO₂-kibocsátással rendelkező energiaforrás. Használata azonban vitatott néhány országban, ahol alkalmazzák, még inkább pedig azokban a tagállamokban, amelyek ezt az energiaforrást nem tartották meg energiaszerkezetükben, tartva az esetleges meghibásodásból, valamint a nukleáris hulladékok kezeléséből eredő radioaktív szennyezéstől.

4.2 Az EGSZB „Az atomenergia kihívásai az áramtermelés számára” című véleményében⁽⁶⁾ foglalt kilátásoknak megfelelően az atomenergia iránt napjainkban megnőtt az érdeklődés, egyrészt gazdasági érdekekből kifolyólag, másrészt pedig az üvegházhatású gázok csökkentése érdekében (éghajlatvédelmi politika). Jelenleg néhány olyan uniós tagállam, amely az atomenergiáról korábban lemondott, felülvizsgálja korábbi döntését.

4.3 Ahhoz, hogy a polgárok kedvezően fogadják az atomenergia iránti megújult érdeklődést, annak az elérhető legmagasabb szintű biztonsággal kell párosulnia.

4.4 Ez az újbóli globális érdeklődés ismételten a nukleáris biztonság kérdésére – különösen a szervezési ellenőrzési szempontjaira – irányítja a figyelmet. **A nukleáris biztonságna k a globális közjavak részét kell képeznie. Ezért a biztosításának is globális dimenziót kell adni,** mivel a nukleáris kockázatot nem lehet az atomenergiát alkalmazó ország határai közé szorítani.

4.5 E cél irányába törekedve az Európai Unió központi szerepet tölthet be a saját területén az atomenergia elterjesztését, valamint az ipari szakismeretét illetően. Az Európai Unió előtt itt a lehetőség, hogy példát mutasson, ahogyan azt az éghajlat esetében is tette, kezdve saját belső biztonsági szabályainak és szervezeteinek egységesítésével, majd azon akadályok felismerésén és leküzdésén keresztül, amelyek egy ilyen cél elérése előtt álltak.

⁽¹⁾ HL C 185., 1975.8.14., 1. o.

⁽²⁾ HL C 172., 1992.7.8., 2. o.

⁽³⁾ COM(2003) 32 végleges és COM(2004) 526 végleges (átdolgozott változat).

⁽⁴⁾ HL C 133., 2003.6.6., 70–74. o.

⁽⁵⁾ Németország, Belgium, Bulgária, Spanyolország, Finnország, Franciaország, Magyarország, Litvánia, Hollandia, Csehország, Románia, Egyesült Királyság, Szlovákia, Szlovénia és Svédország.

⁽⁶⁾ HL C 110., 2004.4.30., 77–95. o.

4.6 Ebben az összefüggésben az Európai Bizottság megfelelő időben terjesztette elő javaslatát. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság kedvezően fogadja ezt, és úgy ítéli meg, hogy e javaslatnak technikai és stratégiai szempontból nagy a jelentősége a lakosok, a nukleáris ágazatban dolgozók és a környezet biztonsága számára, mind azokban a tagállamokban, amelyek az atomenergia mellett kötelezték el magukat, mind pedig azokban, amelyek elutasították az atomenergia alkalmazásának a lehetőségét.

4.6.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság új megközelítésmódjával, amely szerint a széles körű konszenzus kialakítása érdekében a teljes felelősséget a tagállamok és a nemzeti szabályozó testületek hatáskörébe kell utalni. Az egyes tagállamok fejlődése, szervezetei és gyakorlata ugyanis különbözik egymástól, és minden bizonnyal az a megközelítés a valamennyi fél számára leginkább elfogadható és egyben a létesítmények biztonságát leginkább garantáló megoldás, amelynek lényege az, hogy a NAÜ égisze alatt kidolgozott közös szabályokat érvényesítsék, hogy ténylegesen független szabályozó testületeket hozzanak létre, valamint hogy az engedélyek jogosultjait illesse a teljes körű felelősség, és ezt a felelősséget semmilyen körülmények között ne ruházhassák át másra.

4.6.2 Az EGSZB továbbá úgy ítéli meg, hogy ez az irányelv egy további lépés a biztonság javítása irányába. A mélyreható és folyamatos elmélkedést folytatni kellene annak érdekében, hogy megvizsgáljuk és figyelembe vegyük azokat az irányváltozásokat, hozzájárulásokat vagy módosításokat, amelyek indokoltnak bizonyulnak a körülmények, a technika, valamint a szervezésbeli koncepciók esetleges fejlődését illetően.

4.6.3 Az EGSZB üdvözlí, hogy a vizsgált dokumentum mind „A javaslat főbb rendelkezései” cím alatt, mind az (5) cikkben különös figyelmet szentel a lakosság átlátható és megbízható információkkal való ellátásának a döntéshozatali folyamatok keretében. Ebben az értelemben a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló Aarhusi Egyezményt⁽⁷⁾ referenciának tekintetik a civil társadalmi szereplők.

4.6.4 A fent leírtakon és az irányelvjavaslat tartalmán túlmenően figyelembe kell vennünk és el kell fogadnunk azt, hogy a biztonság nem egyszerűen a technikai és ipari szabályok pontos összege. **Egy olyan kultúrára**, a gyakorlatok olyan összességére is épül, amelyekben a biztonság kérdése a központi helyet kapja, és amely gyakorlatok az eljárások elengedhetetlen tiszteletben tartásán túlmenően folyamatosan a biztonság növelésére, valamint a biztonságot veszélyeztető lehetséges belső vagy külső források felderítésére törekednek. Ez a kultúra nem egyik napról a másikra jön létre, és ugyanolyan mértékben vonatkozik az ipari szereplőkre, a felhasználókra, az ellenőrző hatóságokra, mint a politikai felelősökre a tényleges hatékonyság elérése érdekében.

4.7 A biztonsági fejlesztésekkel szemben akadályt jelenthet az atomerőművel kapcsolatos hatáskörök korlátozása, amely az elégtelen tapasztalatnak és szakértelemnek tudható be, valamint a nem megfelelő tudományos és technológiai környezetnek. Tehát jelentős erőfeszítésekre van szükség a képzés területén.⁽⁸⁾ Biztosítani kellene ezért az elméleti és a gyakorlati tudás Európán belüli átadását, és olyan támogató intézkedésekre lenne szükség, amelyek meg tudnak felelni különösen a (4) és (7) cikkben, valamint az emberi erőforrás képzése területére vonatkozó (9) cikkben megfogalmazott elvárásoknak. Ki kell alakítani a nukleáris létesítmények működtetésére és a nukleáris biztonságra vonatkozó képzések, képesítések és kompetenciák európai tanúsítási rendszerét.

4.8 Az Európai Bizottság által létrehozott és a Tanács 2007. márciusi ülésén is támogatott Európai Nukleáris Fórum munkájában a hatóságok magas szintű képviselői, az Európai Parlament tagjai és az **Európai Gazdasági és Szociális Bizottság** képviselői mellett a villamosenergia-termelők, az atomenergia-ipar, a fogyasztók, a pénzügyi szektor és a civil társadalom képviselői vesznek részt. Egyszerre szolgál szakértői fórumként és a nukleáris energiával kapcsolatos lehetőségek és kockázatok megvitatásának helyszínéül. 2009 januárjában az irányelvjavaslattal kapcsolatban egy sor olyan ajánlást és észrevételt⁽⁹⁾ fogalmazott meg, amelyeket az EGSZB álláspontja szerint mind a minőségük, mind pedig a polgárok és képviselők kedvező hozzáállását befolyásoló fontos szerepük miatt figyelembe kell venni.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Az irányelv célkitűzése és alkalmazási köre

Az EGSZB üdvözlí a NAÜ biztonsági alapelveire (SF-1. sorozat, 2006.) és a nukleáris biztonsággal kapcsolatos egyezmény követelményeire való hivatkozást, pontosítani kívánja azonban, hogy az alapelvek mely részei felelnek meg konkrétan a jelen irányelv célkitűzésének. Ezt a jelen vélemény 6. pontjában ismertetett és mellékelte, az **irányelvhez csatolt melléklet** formájában kellene megvalósítani. Ily módon világosabbá válna az irányelvtervezet, egyúttal néhány cikk is egyszerűsödne.

5.2 1. cikk

Az 1. cikk esetében az EGSZB világosabb megfogalmazást javasol: ezen irányelv „*célja a nukleáris biztonságnak a Közösségen belüli fenntartása és szintjének folyamatos emelése, továbbá a nemzeti szabályozó testületek szerepének bővítése érdekében a nukleáris biztonság közösségi szabályozási keretének kialakítása, amely meghatározza azokat az alapelveket, amelyekkel a nukleáris biztonságra vonatkozó és a tagállamok szintjén hozott törvényeknek és jogszabályoknak összhangban kell állniuk.*”

5.3 2. cikk

5.3.1 (1) fogalom meghatározás – „*nukleáris létesítmény*”: az EGSZB a „*kiégett fűtőelem*” szavak után a „*radioaktív hulladék*” rész beillesztését javasolja.

⁽⁷⁾ Ezt a nemzetközi egyezményt az Európai Nemzetek Szövetsége Európai Gazdasági Bizottsága (ENSZ-EB) keretében tárgyalták. Az ENSZ-EB 55 országa közül 40 ratifikálta.

⁽⁸⁾ HL C 175., 2009.7.28., 1–7. o.

⁽⁹⁾ Lásd az Európai Nukleáris Fórum „Harmonizáció” alcsoportja által a nukleáris biztonságról szóló európai irányelvjavaslat tárgyában készített dokumentumot.

5.3.2 (8) fogalommeghatározás – „szabályozó testület”: az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy szigorúan tartsa magát a 2007-ben kiadott biztonsági glosszárium meghatározásához: „Egy állam kormánya által hatáskörrel felruházott hatóság vagy hatóságok hálózata, amely irányítja a szabályozási folyamatot, ideértve az engedélyek kiadását is, és így szabályozza a nukleáris biztonságot, a sugárbiztonságot, a radioaktív hulladékok biztonságát és a szállítási biztonságot.”

5.3.3 (10) fogalommeghatározás – „új erőműreaktorok”: az EGSZB az irányelv hatálybalépését követően épülő berendezésekre történő hivatkozást támogatja. Az engedély jogosultja így figyelembe veheti az építkezés elején bekövetkező eseményeket. Bonyolultabb lenne viszont az építkezést követően bekövetkező változások kivitelezése, amennyiben nem ennek megfelelően kezdtek volna meg az építkezést. Azoknak a létesítményeknek a sajátos helyzetére való tekintettel, amelyek építését felfüggesztették és azt újra kell indítani, az EGSZB a következő megfogalmazást javasolja: „**új erőműreaktorok**”, „**atomerőmű-reaktorok, amelyek az irányelv hatálybalépését követően kapnak építési engedélyt (vagy amelyek építését egy legalább 5 éves leállási időszak után az irányelv hatálybalépését követően folytatják).**”

5.4 3. cikk

5.4.1 Az EGSZB a cikk újrafogalmazását javasolja, pontosítva először a biztonság általános keretét, utána pedig a végrehajtás felelősségét. Javasolja a cikk kiegészítését az engedélyek – mulasztások esetén történő – visszavonhatóságának lehetőségével, mivel ez az általános keret része, és megerősíti a szabályozó testület jogkörét. Így a 8. cikk törölhető. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az Európai Bizottságnak jogában áll az irányelv átültetésének minőségét ellenőrizni, és szükség esetén arra is lehetősége van, hogy jogsértési eljárást indítson azzal a tagállammal szemben, amelyik nem tartotta tiszteletben az irányelv rendelkezéseit.

5.4.2 A 3. cikk tehát így módosul:

1. „A tagállamok a nukleáris létesítmények biztonságára vonatkozó jogszabályi és szabályozási keretet hoznak létre és tartanak fenn, amely rendelkezik a nemzeti biztonsági követelményekről és szabályokról, a nukleáris létesítmények engedélyezésének és ellenőrzésének rendszeréről, a létesítmények engedély nélküli működésének betiltásáról, a rendszeres vizsgálat rendszeréről és a szükséges végrehajtásról, ideértve az engedélyek felfüggesztését és visszavonását is. Meg kell erősíteni, hogy a biztonsági szabályoknak a nukleáris létesítményben történő súlyos vagy ismétlődő megszegése esetén a szabályozó testületnek jogában áll visszavonni a működési engedélyt.”
2. „A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a nukleáris létesítmény biztonságáért a szabályozó testület ellenőrzése mellett az engedély jogosultja viselje az elsődleges felelősséget, és hogy ez a felelősség a nukleáris létesítmény teljes életciklusa során mindaddig fennálljon,

amедdíg a létesítmény a biztonsági szabályozás hatálya alatt áll. Az engedély jogosultjának ezen felelőssége át nem ruházható. A nukleáris létesítményekben kialakítandó, a biztonság kezelésére és ellenőrzésére vonatkozó intézkedésekre az engedély jogosultjának kell javaslatot tennie, és ezt jóváhagyásra be kell terjesztenie a szabályozó testületnek. Ezeket az intézkedéseket a szabályozó testület ellenőrzése mellett az engedély jogosultja hajtja végre.”

5.5 4. cikk (1) bekezdés

5.5.1 Mivel az EGSZB nagy jelentőséget tulajdonít a szabályozó testület függetlenségének, a szöveg következő módosítását javasolja: „A tagállamok biztosítják, hogy a szabályozó testület, amelynek kizárólagos feladata a biztonság, ténylegesen független legyen bármely olyan szervezettől, amelynek feladata a nukleáris létesítmények támogatása vagy működtetése. Szabályozási tevékenységét mindenféle befolyástól mentesen kell végeznie.” Az atomenergia támogatásával összefüggésben felesleges a „társadalmi előnyöket indokoló” szervezetek megemlítése, ha azonban megtartjuk ezt a hivatkozást, akkor azokkal a szervezetekkel szembeni függetlenséget is meg kell említeni, amelyek a nukleáris energia hasznosítása ellen lépnek fel.

5.6 4. cikk (3) bekezdés

Az EGSZB a javaslat 4. cikke (3) bekezdésének és a 4. cikk (4) bekezdésének összevonását javasolja, a következő megfogalmazás szerint: „A szabályozó testület adja ki az engedélyeket a kérelmező által bemutatott indokolás alapján, amely bizonyítja, hogy a nukleáris létesítmények helyének kiválasztása, a létesítmények tervezése, építése, üzembe helyezése, működtetése, a működtetés időtartamának meghosszabbítása, a személyzet képzése és létszáma, egészen a létesítmények leállításáig, megfelel a hatályos biztonsági követelményeknek, feltételeknek és szabályoknak. A szabályozó testület ellenőrzi, hogy az engedély jogosultja megfelelően teljesíti-e a nukleáris biztonság terén tett vállalásait.”

5.7 4. cikk (4) bekezdés

A cikket törölni kell, tartalma szerepel a 4. cikk új (3) bekezdésében.

5.8 4. cikk (6) bekezdés

A közösségi szabályozó testületek közötti együttműködés fejlesztése érdekében új (6) bekezdést kell beilleszteni: „A tagállamok szabályozó testületei megosztják egymással a szabályozás területére vonatkozó bevált gyakorlatokat, valamint az elfogadott nemzetközi követelményeket illetően közös értelmezést dolgoznak ki.”

5.9 5. cikk

„Átláthatóság”: az EGSZB kiemeli e cikk jelentőségét az atomenergia-ipar titoktartását sérelmező gyakori vádak kezelésében, de azért is, mert a nukleáris létesítmények működésére vonatkozó **tájékoztató** kivétel nélkül valamennyi tagállamot érinti, függetlenül attól, hogy területükön igénybe veszik-e vagy sem ezt az energiaforrást. Tekintettel a nukleáris kockázat határokon átnyúló jellegére, a tagállamok e vonatkozásban is felelősek állampolgáraik biztonságáért.

5.10 6. cikk (1) bekezdés

Az EGSZB a NAÜ biztonsági alapelveire való hivatkozás pontosítását javasolja, utalva a már említett mellékletre. A 6. cikk (1) bekezdésének újrafogalmazott szövege a következő: „A nukleáris létesítmények helyének kiválasztását, tervezését, építését, működtetését és leállítását illetően a tagállamok a NAÜ-nek a mellékletben meghatározott biztonsági alapelveit alkalmazzák (NAÜ biztonsági alapelvek: biztonsági alapelvek, a NAÜ biztonsági normái, SF-1. sorozat, 2006).”

5.11 6. cikk (2) bekezdés

Ez a cikk, amely pontatlanul hivatkozik a WENRA-ra és a magas szintű munkacsoportra, problémát jelent: hogyan kötelezhető egy tagállam arra, hogy az irányelv elfogadásakor tekintettel legyen a jövőbeli, a tartalmat és a menetrendet illetően még bizonytalan eredményekre? Az EGSZB ennek a bekezdésnek a törlését javasolja, tekintettel arra, hogy **a tudományos és technológiai haladással párhuzamosan a biztonság alapelveinek tiszteletben tartása és a biztonsági kultúra is folyamatosan fejlődik.**

5.12 7. cikk

Ez a cikk az engedélyek jogosultjainak a felelősségével foglalkozik, de mivel az irányelv címzettjei a tagállamok, az EGSZB azt javasolja, hogy a nem szigorúan a tagállamokhoz kötődő szempontok kerüljenek át a mellékletbe. A 7. cikk tehát a következő módon változik:

Az engedély jogosultjainak kötelezettségei. „A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az engedélyek jogosultjai felelősek legyenek nukleáris létesítményeiknek a 6. cikkkel összhangban történő tervezéséért, megépítéséért, működtetéséért és leszereléséért.”

5.13 8. cikk

A cikk tartalma beépült a 3. és a 4. cikkbe, így ezen a helyen törölendő.

5.14 10. cikk

„A biztonság kiemelt fontossága” cím félreérthető, mivel arra enged következtetni, hogy azok a tagállamok, akik nem hoznak az irányelv által előírtnál szigorúbb intézkedéseket, nem tulajdonítanak kiemelt figyelmet a biztonságnak, vagy hogy ezt maga az irányelv sem teszi meg. Az EGSZB ezért javasolja, hogy a címet **„A biztonság megerősítése”** megfogalmazással helyettesítsék.

5.15 11. cikk

A 11. cikk értelmében a tagállamok rendszeresen jelentést tesznek az Európai Bizottságnak az irányelv végrehajtásának

hatásáról, ami szükséges és kívánatos is. Mivel a nukleáris biztonságra vonatkozó egyezmény már meghatározza a jelentéstétel ütemét, az EGSZB a jelentések egy közös ütemterv alapján történő összevonását tartja ésszerűnek, annak érdekében, hogy az intézkedések egyszerűbbé és koherensebbé váljanak.

E cikk megfogalmazása a következőképpen módosul: „A tagállamok a nukleáris biztonságról szóló egyezmény szerinti felülvizsgálati ülések keretében benyújtott nemzeti jelentéseikkel egyidejűleg és az azokéval azonos gyakorisággal jelentést tesznek a Bizottságnak ennek az irányelvnek a végrehajtásáról. E jelentés alapján az Európai Bizottság jelentést tesz a Tanácsnak az irányelv végrehajtása terén elért haladásról, és a jelentéshez adott esetben jogalkotási javaslatokat is csatol.”

6. Az irányelv mellékletére vonatkozó javaslat

6.1 Az irányelvhez csatolt melléklet célja a következő:

- Olyan kötelezettségek megfogalmazása a nukleáris létesítmények üzemeltetői számára, amelyeket az irányelv, mivel csak a tagállamokkal szemben jelent jogi kötelmet, nem írhat elő;
- A NAÜ tíz alapelve alapján azoknak az előírásoknak a megfogalmazása, amelyeket az irányelv alapján a tagállamoknak teljesíteniük kell,

6.2 A melléklet a következő hat elvre épül:

6.2.1 A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a biztonság felelősségét az engedély jogosultja viselje;

6.2.2 A biztonság felelősségét és irányítását a vállalat legmagasabb szintjén kell meghatározni;

6.2.3 **A biztonsági értékeléseket** egy létesítmény építésének kezdetétől fogva a teljes életciklus alatt folytatni kell;

6.2.4 A tagállamok biztosítják, hogy a nukleáris létesítményeket az ésszerűen elvárható legmagasabb szintű biztonsági követelmények elérése érdekében optimalizálják;

6.2.5 A tagállamok biztosítják, hogy minden erőfeszítést megtesznek a nukleáris létesítményekben bekövetkező üzemzavarok és balesetek **megelőzése, valamint** ezek következményeinek **csökkentése** érdekében;

6.2.6 Kivétel nélkül valamennyi tagállam biztosítja, hogy a 96/29/Euratom irányelvvel összhangban intézkedéseket hoz a nukleáris balesetek vonatkozásában a reakcióképesség és a vészhelyzetre adandó válasz tárgyában.

Kelt Brüsszelben, 2009. június 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság TEN/377. sz. Véleményéhez Tárty: Javaslat tanácsi (Euratom) irányelvre a nukleáris biztonsági közösségi keretrendszer létrehozásáról

COM(2008) 790 végleges – 2008/0231 (CNS)

MELLÉKLET AZ IRÁNYELVHEZ ⁽¹⁾**BIZTONSÁGI CÉLKITŰZÉS**

Az alapvető biztonsági célkitűzés a munkavállalóknak és a lakosságnak a nukleáris létesítmények által esetlegesen kibocsátott ionizáló sugárzás káros hatásaitól való megvédése.

A munkavállalók és a lakosság védelmének biztosítása érdekében a nukleáris létesítményeket oly módon kell működtetni, hogy azok teljesítsék a gazdasági és társadalmi tényezők figyelembevételével mellett ésszerűen elérhető legmagasabb szintű biztonsági előírásokat.

A személyek védelmére vonatkozóan az Euratom alapvető előírásaiban (96/29/Euratom irányelv) megállapítottak mellett további intézkedéseket kell hozni:

- hogy csökkenjen azon események bekövetkezése a kockázata, amelyek a nukleáris reaktormag, a nukleáris láncreakció és a radioaktív sugárforrás feletti ellenőrzés elvesztéséhez vezethetnek,
- amennyiben egy ilyen esemény bekövetkezik, a következmények enyhítése érdekében.

Az alapvető biztonsági célkitűzést valamennyi nukleáris létesítmény és a nukleáris létesítmény élettartamának valamennyi szakaszában figyelembe kell venni.

BIZTONSÁGI ELVEK**1. 1. elv: A biztonságért viselt felelősség**

Minden egyes tagállam biztosítja, hogy a nukleáris létesítmény biztonságáért a vonatkozó engedély jogosultja viseli az elsődleges felelősséget, és megteszi a megfelelő lépéseket annak biztosítására, hogy az engedély jogosultja eleget tegyen kötelezettségeinek.

Minden egyes tagállam biztosítja, hogy az engedély jogosultja intézkedéseket hajt végre a következők tekintetében:

- a szükséges hatáskörök létrehozása és fenntartása;
- a megfelelő képzés és tájékoztatás biztosítása;
- a biztonság minden körülmények között történő fenntartására irányuló eljárások és mechanizmusok bevezetése;
- a nukleáris létesítmények megfelelő tervezésének és minőségének ellenőrzése;
- valamennyi felhasznált, előállított vagy tárolt radioaktív anyag biztonságos kezelésének biztosítása;
- a keletkezett valamennyi radioaktív hulladék biztonságos ártalmatlanításának biztosítása,

annak érdekében, hogy a nukleáris létesítmény biztonságáért viselt felelősségét teljesítse.

E felelősséget a szabályozó testület által megállapított vagy jóváhagyott, alkalmazandó biztonsági célkitűzésekkel és követelményekkel összhangban kell teljesíteni, teljesítésüket pedig az irányítási rendszer működésének teljes időtartama alatt biztosítani kell.

2. 2. elv: A biztonsági intézkedések irányítása és kezelése

A nukleáris biztonság kérdése által érintett valamennyi vállalatnál létre kell hozni és fenn kell tartani a biztonsági intézkedések hatékony irányítását és kezelését.

2.1 A biztonsági intézkedések irányításáért a vállalati vezetés legmagasabb szintjei a felelősek. Hatékony kezelési rendszert kell kialakítani és fenntartani, amelynek valamennyi kezelési elemet tartalmaznia kell, annak érdekében, hogy a biztonsági előírásokat más előírásokkal – többek között az emberi teljesítményre, a minőségre és a biztonságra vonatkozókkal – összhangban állapítsák meg és alkalmazzák, továbbá hogy a biztonságot ne veszélyeztessék más elvárásokkal vagy követelményekkel.

A kezelési rendszernek biztosítani kell továbbá a biztonsági kultúra fejlesztését, a biztonságra vonatkozó teljesítmény rendszeres értékelését és a tapasztalatokból levonható tanulságok alkalmazását.

(1) E szöveg részben megegyezik azzal a dokumentummal, amelyet Európai Nukleáris Fórum „Harmonizáció” alcsoportja készített a nukleáris biztonságról szóló európai irányelvjavaslat tárgyában.

2.2 A kezelési rendszernek magában kell foglalnia a valamennyi érintett személy és vállalat biztonságával kapcsolatos hozzáállásra és magatartásra irányadó biztonsági kultúrát. A biztonsági kultúra az alábbiakra terjed ki:

- a biztonság iránti egyéni és kollektív elkötelezettség a vezetőség, az alkalmazottak és a műszaki személyzet minden szintjén;
- a vállalat és az egyén minden szinten érvényes felelőssége a biztonság tekintetében;
- a biztonsági kérdések iránti érdeklődő és tanuló hozzáállás ösztönzése, valamint a biztonsági elégségességtől való eltántorításra irányuló intézkedések.

2.3 A kezelési rendszer a valamennyi szinten elhelyezkedő személyek technológiával és vállalatokkal kapcsolatos kölcsönhatásai teljes skálájának figyelembevételével működik. A biztonságra kiható emberi és szervezeti mulasztások megelőzése érdekében figyelembe kell venni az emberi tényezőket, és ösztönözni kell a megfelelő teljesítményeket és a bevált gyakorlatokat.

3. 3. elv: Biztonsági értékelés

A nukleáris létesítmény megépítése és üzembe helyezése előtt, valamint teljes élettartama alatt átfogó és rendszeres biztonsági értékeléseket kell végezni. Fokozatos megközelítést kell alkalmazni, amely figyelembe veszi az érintett nukleáris létesítményből eredő potenciális kockázatok nagyságrendjét.

3.1 A szabályozó testület valamennyi nukleáris létesítmény tekintetében megköveteli a nukleáris biztonságra vonatkozó és a fokozatos megközelítéssel összhangban álló értékelést. Ez a biztonsági értékelés magában foglalja az üzemszerű működésnek és hatásainak, valamint a problémák esetleges bekövetkeztének és ezek következményeinek rendszeres elemzését. A biztonsági értékelések a kockázatkezeléshez szükséges biztonsági intézkedésekre terjednek ki; a tervezést és a vizsgált biztonsági intézkedéseket értékeli annak bizonyítása érdekében, hogy azok megfelelnek az azoktól elvárt biztonsági feladatoknak. Amennyiben a biztonság fenntartása érdekében az üzemeltetőnek ellenőrzést kell végeznie vagy konkrét intézkedéseket kell tennie, előzetes biztonsági értékelést kell végezni annak bizonyítása érdekében, hogy a megvalósított intézkedések megbízhatóak, és azokra támaszkodni lehet. A tagállam csak akkor ad engedélyt a nukleáris létesítményre, ha a szabályozó testület bizonyítottan látja, hogy a jogosult által előterjesztett biztonsági intézkedések megfelelőek.

3.2 Az előírt biztonsági értékelést, amennyiben a műveletek során a későbbiekben ez szükségesnek bizonyul, teljes egészében vagy részben megismétlik, a megváltozott körülmények (mint például új előírások vagy tudományos és technológiai fejlesztések alkalmazása), az üzemeltetési tapasztalatokkal kapcsolatos visszajelzés, az esetleges változások és az előregedés hatásainak figyelembevétele érdekében. A hosszú időn keresztül tartó működés során, ahányszor csak szükséges, felülvizsgálják és megismétlik az értékeléseket. A további működés ezeknek az újraértékeléseknek a függvénye, amelyeknek bizonyítaniuk kell, hogy a biztonsági intézkedések továbbra is megfelelőek.

3.3 Az előírt biztonsági értékelésben azonosítani és elemezni kell a balesetek előfeltételeit (a folyamatot elindító olyan eseményeket, amelyek a baleset körülményeinek kialakulásához vezethetnek), és intézkedéseket kell tenni a balesetek bekövetkeztének megakadályozása érdekében.

3.4 A biztonság további megerősítésére minden létesítményben eljárásokat kell életbe léptetni az információ visszatartására és a folyamatosan gyűjtött tapasztalatok kiértékelésére – ideértve a folyamatokat elindító eseményeket, a balesetekhez vezető eseményeket, a „kvázi-baleseteket”, a baleseteket és a nem engedélyezett intézkedéseket – a megfelelő tanulságok levonása, a tapasztalatok megosztása és az alkalmazkodást szolgáló intézkedések meghozatala érdekében.

4. 4. elv: A biztonság optimalizálása

A tagállamok biztosítják, hogy a nukleáris létesítményeket optimalizálják annak érdekében, hogy azok a működésük aránytalan korlátozása nélkül az ésszerűen elérhető legmagasabb szintű biztonsági követelményeknek megfeleljenek.

4.1 A biztonság optimalizálása a különféle tényezők viszonylagos jelentőségének felmérését vonja maga után, vagyis:

- az előrelátható események bekövetkeztének valószínűsége és ennek következményei;
- a sugárzás dózisének nagysága és eloszlása;
- a sugárzási kockázatokból eredő gazdasági, társadalmi és környezeti tényezők;
- a biztonság optimalizálása azt is jelenti, hogy a mindennapi lehetőségek keretén belül alkalmazzák a bevált gyakorlatokat és a józan ész szerint járnak el.

5. 5. elv: A károk megelőzése és enyhítése

Minden tagállam biztosítja, hogy nukleáris létesítményekben az üzemzavarok és a balesetek megelőzése és enyhítése érdekében valamennyi intézkedést a gyakorlatban is megvalósítják.

5.1 Minden tagállam biztosítja, hogy az engedélyek jogosultjai minden gyakorlati intézkedést megtesznek annak érdekében, hogy:

- megakadályozzák az olyan rendellenes helyzetek vagy események bekövetkeztét, amelyek az ellenőrzés elvesztéséhez vezethetnek;
- megakadályozzák a már bekövetkezett rendellenes helyzetek vagy események fokozódását, és
- enyhítsék a balesetek valamennyi káros hatását,

a „mélységi védelem” elvét alkalmazva.

5.2 A „mélységi védelem” elvének alkalmazása biztosítja, hogy egyetlen műszaki, emberi vagy szervezeti hiba sem vezethet káros hatásokhoz, valamint hogy nagyon alacsony a mulasztások olyan kombinációjának a valószínűsége, amely jelentős káros hatással is járhat.

5.3 A „mélységi védelem” elvét több, egymást követő és egymástól független védelmi szint kombinációján keresztül valósítják meg, amelyek mindegyikének kudarcot kell vallania ahhoz, hogy az első, a munkavállalók és a lakosság szempontjából káros hatások megjelenjenek. A „mélységi védelem” szintjei a következők:

- a) a helyszín megfelelő megválasztása;
- b) a nukleáris létesítmény megfelelő tervezése, amely a következőkből áll:
 - a tervezés és a kivitelezés magas színvonala,
 - az alkatrészek és a felszerelés magas fokú megbízhatósága,
 - ellenőrző, korlátozó és védelmi rendszerek, valamint felügyeleti mechanizmusok,
 - a vizsgált biztonsági intézkedések megfelelő társítása;
- c) a következőkkel jellemezhető megfelelő szervezés:
 - hatékony irányítási rendszer, emellett a biztonsági kultúra iránt erőteljes kötelezettséget érző alkalmazottak,
 - átfogó működtetési eljárások és gyakorlatok,
 - átfogó balesetkezelési eljárások,
 - vészhelyzeti készenléti rendelkezések.

6. 6. elv: Reakcióképesség és válasz a vészhelyzetre

A tagállamok biztosítják, hogy a 96/29. sz. irányelvvel összhangban intézkedéseket hoznak a nukleáris balesetek vonatkozásában a reakcióképesség és vészhelyzetre adandó válasz tárgyában.
